

## Täysistunto

**Torstai 12.11.2015 klo 15.59—19.19**

### **9. Lakialoite laiksi rikoslain 8 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Lakialoite LA 14/2015 vp Timo Heinonen kok ym.

#### *Lähetekeskustelu*

**Toinen varapuhemies Paula Risikko:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

#### *Keskustelu*

19.07 **Timo Heinonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö on kuin murha, josta jää henkiin. Seuraukset ovat usein äärimmäisen tuhoisia ja vaikuttavat uhriin kaikilla elämänalueilla. Rikoksen vanhenemisaika lapsen törkeässä seksuaalisessa hyväksikäytössä on nykyisin enimmillään 20 vuotta. Tämä on ongelmallista hyväksikäyttöä kokeneiden kannalta, koska on tyypillistä, että asia unohtuu tai unohtetaan jopa vuosikymmeniksi.

Kun lapsi joutuu vakavan väkivallan uhriksi, lapsi ottaa käyttöönsä erilaisia suoja mekanismeja. Kokemus väkivallasta voi olla sietämätön, ja lapsi torjuu tapahtuman pois mielestään erilaisin keinoin. Lapsi voi niin sanotusti päättää unohtavansa tapahtuneen eikä puhu asiasta kenellekään. Lapsi voi myös dissosioida, mikä tarkoittaa mielen ja kehon irtaantumista toisistaan. Lapsi ikään kuin katsoo sivusta, mitä hänelle tapahtuu.

Lähes aina lapsi kokee syyllisyyttä tapahtuneesta ja kokee itse olevansa siihen osasyylinen. Hyvin usein myös tekijän uhkailut tai manipulointi vaikuttavat pieneen lapseen. Mikäli lapsi yrittää kertoa tapahtuneesta jollekin ja lasta ei uskota, hän voi kokea, ettei kehenkään tässä maailmassa enää voi luottaa. Valtava häpeä tapahtuneesta saattaa myös estää kertomisen kokonaan.

Uhri unohtaa usein hyväksikäytön tai ei ymmärrä yhteyttä huonoon oloonsa ennen kuin jokin tietty elämäntilanne laukaisee menneisyyden muiston. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi oman lapsen syntymä, avioero tai tekijän kuolema. Uhrin, joilla hyväksikäytön kokemukset ovat olleet unohtuksissa tai asiayhteyttä ei ole ymmärretty, ovat pääsääntöisesti 30—60-vuotiaita.

Lapsena koettu seksuaalinen hyväksikäyttö on erityisen tuomittava rikos, siitä tänään olemme jo toisen lakialoitteen käsittelyssä puhuneet. Seuraukset ovat usein hyvin tuhoisia. Hyväksikäyttö vaikuttaa minuuden rakentumiseen ja kehittymiseen, identiteetti vääristyy, ja sen joutuu rakentamaan joskus jopa kokonaan uudelleen. Hyväksikäyttö voi pahimmillaan kestää koko lapsuus- ja nuoruusajan. Uhri voi tapahtuneen johdosta huonosti ja oireilee monella tavalla. Seurauksia ei aina osata yhdistää lapsuudenaikaisiin tapahtumiin.

Tyypillisiä seurauksia ovat muun muassa itsesyytökset, viha itseä kohtaan, syyllisyys, häpeä, pelko, alkoholin tai muiden päihteiden väärinkäyttö, muistikatkokset, erilaiset fyy-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2015 vp

siset vaikutukset ja psykosomaattiset kivut, syömishäiriöt, työkyvyttömyys, vaikeudet ihmissuhteissa sekä seksuaaliset ongelmat. Vaikka asia yritetään painaa unohduksiin, se elää uhrissa kaiken aikaa voimakkaana, selittämättömänä pahana olona. Hyväksikäytön seuraukset voivat olla järjestyttäviä, vaikka teot olisivatkin olleet näennäisesti pieniä.

Mikäli lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö ei vanhenisi rikoksena koskaan, antaisi se yhteiskunnallisesti tärkeän viestin asian vakavuudesta. Rikoksen vanhenemattomuus tarkoittaisi myös 28 ikävuotta täyttäneille mahdollisuutta hakea itselleen oikeutta siinäkin tapauksessa, että raastavasta asiasta on vaiettu nuoruusiässä.

Tämä esittelemäni ja tekemäni lakialoite on toisinto vaalikaudelta 2011—2015. Silloin tämän tekemämme lakialoitteen allekirjoitti 108 kansanedustajaa. Lakialoite ei siitä huolimatta Suomen eduskunnassa eikä oikeusministeriössä edennyt. Sen takia tänään haluan uudistaa tämän lakialoitteen, ja minun mielestäni riittävä vahvike sille on edellisen vaalikauden 108 allekirjoittajaa. Emme ryhtyneet uudelleen keräämään nyt tästä eduskunnasta tuota enemmistöä, vaan viestin pitää olla yksiselitteisen selkeä ja sen pitää olla riittävä.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen laiksi rikoslain 8 luvun 1 §:n muuttamisesta. 8 luku, Vanhentumisesta, 1 §, Syyteoikeuden vanhentuminen: Oikeus syyttää rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on elinkautinen vankeus, ei vanhennu. Sama koskee oikeutta syyttää lapsen törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Helsingissä 16. päivänä lokakuuta 2015, kansanedustaja Timo Heinonen.

**19.13 Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustaja Timo Heinonen, kiitos siitä, että myös te uusitte tämän tärkeän, edellisellä kaudella jo tekemänne ja jättämänne lakialoitteen. Ja rohkeaa ja hienoa toimintaa on myös se, että ilman tätä sadan allekirjoituksen määrää se aloite on hyvin tärkeä ja kulkee näiden muiden rinnalla, niin kansalaisaloitteen kuin tämänkin kanssa, koska kyllä se juuri näin on, että se signaali edellisellä kaudella on jo annettu ja sen täytyy myös näkyä siinä, miten asiaa käsitellään.

Kerroitte tuossa tämän aloitteen taustan ja sitä mietitte, kuinka tämä lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö vanhenee. Mitä siihen voi muuta sanoa kuin että eihän se saisi vanheta. Kyllähän ihmisen elämänsä elämänsä elämänsä on niin pitkä ja siihen mahtuu erilaisia vaiheita ja muistikuvia, ja missä vaiheessa elämää muistikuvat pomppaavat mieleen. Että sitä pitäisi kunnioittaa, ja ne henkilöt, jotka ovat toista ihmistä kohtaan väärin tehneet, pitäisi saattaa siitä teostansa vastuuseen.

Olen itse työskennellyt hyvin pitkään vanhustenhoidossa ja hyvin varhaisessa vaiheessa, urani alussa, ymmärsin ja huomasin sen, että ihmisillä on paljon erilaisia asioita ja salaisuuksia sydämensä päällä kannettavana. Me emme tiedä, mitä kaikkea monet ihmiset ovat joutuneet kokemaan. Kohtasin sellaisia hoidettavia, että mielessä kävi, että onkohan jotakin pahaa joskus tapahtunut, koska ihmiset vielä hyvin iäkkäinäkin reagoivat, vaikka eivät välttämättä muistaisikaan, vaikkapa hoitajan kosketukseen, ja kun yritettiin mennä pesulle tai tehtiin jotain muuta hoitotoimenpidettä, niin se ahdistus ja paha olo ja sellainen kuva, että toinen tekee väärin, oli niin ilmiselvää.

Kiitos, Timo Heinonen, ja toivotan onnea lakialoitteellenne.

**19.15 Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite valmisteltiin viime kaudella yhdessä edustajakollega Tuomo Puumalan kanssa, ja hän on myös toisena allekirjoittajana tässä kanssani. Lisätään se vielä eduskunnankin pöytäkirjaan. Silloin teimme tämän lakialoitteen kanssa aika pitkän ja perusteellisen työn. Muun muassa tapasimme henkilöi-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2015 vp

tä, jotka ovat olleet tukihenkilöinä tällaisten vakavien lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten kohteeksi joutuneille, ja sen seurauksena sain itselleni esimerkiksi tällaisen "Hyväksikäytetyt — selviytyjät kertovat", Visa Kuusikallion ja Katri Kuusikallion tekemän kirjan, ja kyllä ne tarinat ovat sellaisia, että ne laittavat meidät kansanedustajat kyllä toimimaan. Tuntuu siltä, että nyt on liian paljon näitä asioita, jotka itse asiassa eivät kohtaa millään tavalla yleisen oikeustajun kanssa: ne tuomiot, mitä niistä tulee, taikka tässä tapauksessa se, että tuomiota ei edes voida antaa tehdystä rikoksesta, ei edes siinä tilanteessa, että tekijä myöntää, ja tämänkin tyyppisiä tilanteita esille nousi, missä olisi nimenomaan yhtenä prosessin osana ollut se, että olisi päästy viemään maaliin tietyllä tavalla se vakava rikos. Se olisi myös ollut sille tekijälle oikein, mutta jossain tapauksessa hän itsekin sitä toivoi, ehkä osana anteeksiannonkin hakemista, mikä tällaisessa tilanteessa kyllä on hyvin vaikeaa.

**19.16 Teuvo Hakkarainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä ovat muun muassa Majjala ja Juvonen puhuneet niistä elinikäisistä traumaista, mitä tässä tapahtuu. Ja ihmettelen kyllä... Otetaanpa esimerkiksi se Tapanilan joukkoraiskaus. Siellä istunnossa läsnä olleet naispuoliset sukulaiset ja ystävät näyttelivät keskisormeansa, ja saatiin ehdolliset tuomiot. Mitä sillä on merkitystä, tällainen lappu? Ei se normaaliin elämään vaikuta mitään. Kyllä nämä rangaistukset on saatava samalle tasolle kuin millä tehty rikos on.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.